

המשנה דנה במקרה בו ישנו אדם המושלך לבור, ואותו אדם צועק מהבור ואומר שמי ששומע את קולו יכתוב גט לאשתו, וכך הדין במשנה (שם סו.):

מי שהיה מושלך לבור, ואמר כל השומע את קולו יכתוב גט לאשתו - הרי אלו יכתבו ויתנו.

כלומר, במידה ושמעו אותו אנשים, יכתבו גט ויתנו אותו לאשתו (כדי שלא תהיה עגונה, או כדי שלא תתייבם ועוד). הגמרא מקשה, שמא זה לא אותו האדם בודאות, וכך לשון הגמרא (שם):

וליוחש שמא שד הוא! א"ר יהודה: כשראו לו דמות אדם.

כלומר, יכול להיות שמי שנמצא בבור זה בכלל שד, איך המשנה מתירה לכתוב גט במקרה כזה?!

ראשית יש לעיין, מדוע בחרה הגמרא דוגמא זו של שד? משום שאם מדובר על זהות האיש, היה אפשר להקשות את הקושיא השנייה שמא זאת אחת הנשים שלו שבבור! ע"כ נראה שיש עניין מיוחד דווקא בשד (כך גם מופיע בירושלמי).

נראה שיש לדייק בלשון המשנה כך "**מי שהיה מושלך לבור**" ולא "**אדם שהיה מושלך לבור** וכו'", כלומר אנו נמצאים בספק מי הנמצא. ע"כ מחדש רבי יהודה שראו דמות אדם, אך ללא זיהוי מיהו.

אך הגמרא מקשה, שיכולים השדים להידמות לאדם! ע"כ עונה הגמרא שיש הבדל בין דמות אדם לשד (שם):

אינהו נמי אידימוי אידמו! דחזו ליה בבואה. אינהו נמי אית להו בבואה! דחזו ליה בבואה דבבואה. ודלמא אינהו נמי אית להו! א"ר חנינא, לימדני יונתן בני: **בבואה אית להו, בבואה דבבואה לית להו.**

כלומר, יש לשד צל, אך אין לו צל צילו (עפ"י רש"י שביאר בבואה צל). ולאדם יש צל לצילו, ויש להבין מה משמעות העניין?

עתה מתפנה הגמרא להקשות, אם בודאות יש שם אדם, אולי זוהי צרתה ועושה זאת כדי שתאסר על בעלה?! עונה הגמרא שבשעת סכנה כותבים ונותנים אפילו שלא מכירים בודאות. ונחלקו הפוסקים אם התירוץ האחרון הוא תקף גם על השד או שרק על צרתו, וכך דן רבי עקיבא איגר בנידון (ד"ה אף):

ונחלקו בזה הפוסקים אם קאי רק על הפירכא ודלמא צרה אבל זה קיימא דבעינן דחזו בבואה דבבואה או דקאי על הכל דגם לשד לא חיישינן בשעת הסכנה. וקשה לי דמאי פרכי? הא י"ל **דכל עיקרו דמתני' לאשמעינן רק דאע"ג דלא אמר תנו הוי ככתבו ותנו** דבפחדיה טריד ולא פריש ופשטא דמלתא מורה כן דהוי כמו מתני' דקודם דיוצא בקולו.

כלומר רבי עקיבא איגר שאין הנידון במשנה הוא זיהוי האדם הנמצא בבור, ולכן אין זה הנידון. אלא כל חידוש המשנה נמצא במילים "יכתבו ויתנו" כלומר, האיש אמר רק כתבו, והם יכולים גם לתת את הגט. לפי ההבנה הראשונה החידוש שבמשנה הוא זיהוי האדם הנמצא בבור, אך מבאר רע"א שהחידוש הוא בכלל בנתינת הגט ללא אמירה של נתינה אלא כתיבה בלבד.

אך ק"ק שהרי הגמרא התעכבה על כל סוגיית הזיהוי של האדם שבבור. ננסה בענ"ד להבין מהי אותה בבואה דבבואה של האדם, כלומר, צל צלו, ודרכו לבאר את הסוגיא.

כידוע, צל הוא אזור שבו מוסתר מקור האור הראשי, כך שהוא חשוך יותר בהשוואה לסביבתו. ההסבר המדעי שהמפגש של קרני האור נפגשים עם האדם, והאדם סופג אליו את האור ונוצר בסביבתו אזור חשוך. ומבחינה פיזיקאלית האדם מחזיר חלק מהאנרגיה (את האור) שפוגעת בו. כלומר, היווצרות המקום החשוך של הצל, הוא מפני שחלק מהאור חוזר מפני שהוא מתנגש עם האדם. ובודאי שהמקור של הדברים נמצא בפנימיות התורה וכך מובא באמרי אמת (בראשית):

"אדם ביקר ולא יבין" (תהלים מט כא), מבין דבר מתוך דבר, תורה שבעל פה הוא **אור חוזר** מתורה שבכתב, **דמות מהצלם, כענין בבואה דבבואה.**

האדם הוא צלם אלוקים, ע"כ שפוגע בו אור הוא יוצר אור שחוזר, אותו בבואה דבבואה, כלומר אור **הבא** גם מן האדם. לעומת זאת השד שבא לבטא רק את החסרון במציאות, כלומר כולו הוא צל, ללא שום עצמיות.

נראה לענ"ד שבתחילה הגמרא דנה בזיהוי הכוחות המהותיים באדם, ולאחר מכן בחידוש שבנתינה ששניהם חידוש אחד. **מפני שהאדם שבבור אומר "שמי ששומע את קולו" כלומר, את הקול החוזר ממנו "יכתוב גט לאשתו". בשמיעה נכונה, יש להבין שאיננו שד שממלא יעוד אחד בלבד, אלא יש לו לאדם בבואה דבבואה. לכן שהוא אומר "כתבו" הוא רוצה שנשמע גם את נתינת הגט** (אומדנא, תכונה שיש באור הישר שהכל בו, אך באור החוזר יש שלבים וחסרונות).

קולו של האדם הוא מורכב, ולכן בדיון על מי הוא האדם, אפשר להבין מדוע שהוא אומר "כתבו" אנו שומעים גם 'תתנו'.